

ЛОКТЕВ Вадим Михайлович (03. 05. 1945, Київ) — фізик. Доктор фізико-математичних наук (1983), професор (1997), академік НАНУ (2003). Заслужений діяч науки і техніки України (2000). Державна премія УРСР у галузі науки і техніки (1977, 1990), премії ім. К. Синельникова (1985) та ім. М. Боголюбова (2006) НАНУ. Орден князя Ярослава Мудрого 5-го (2005) та 4-го (2012) та 3-го (2018) ступ. Закін. Київський університет (1968), де 1982–97 за сумісництвом й викладав на фіз. і радіофіз. ф-тах. 1967–2013 — в Інституті теор. фізики НАНУ (Київ): 1987–93 — зав. лаб. електрон. процесів у молекуляр. впорядков. структурах відділу теорії багаточастинк. систем, 1993–2013 — завідувач відділу неліній. фізики конденсов. стану; водночас від 1998 — завідувач кафедри заг. і теор. фізики Нац. тех. університету України «Київ. політех. інститут»; від 2013 — гол. ред. Великої укр. енциклопедії. Від 2004 — академік-секр. Відділ. фізики і астрономії НАНУ. Один з найавторитетніших представників всесвітньо відомої теор. школи академік АНУ **О. Давидова**. Осн. дослідж. присвячені теорії твердого тіла, зокрема оптики, фізики магніт. явищ, теорії невідповідності. середовищ, надпровідності. Як автору та співавтору йому належать: передбачення (разом з **Ю. Гайдідеем**) явища біекситон. розщеплення та поляризації спектрал. ліній у зоні двочастинк. поглинання; передбачення (разом з В. Островським) нового ліній. магнітооптич. ефекту, який раніше вважався неможливим, квант. теорія магнетиків з великим внеском спін-орбітал. взаємодії, яка увійшла до підручників з теорії магнетизму, і концепція (разом з **В. Калитою**) про квант. магнітні фазові переходи типу зміщення; передбачення магніт. структури однієї з низькотемператур. фаз твердого кисню (структура Л.) і пояснення магніт. та оптич. властивостей цього унікал.

кріокристала; передбачення ефекту аномал. підсилення інфрачервоного поглинання в антиферомагнетиках з домішками (разом з М. Івановим і Ю. Погорєловим) і теорія невідповідності. магнетиків (теорія Іванова–Л.–Погорєлова домішк. станів великого радіуса в кристалах); теорія магнітозгинних хвиль у пластинах і стрижнях (разом з В. Бар'яхтаром і С. Рябенком); теорія електрон. спектра (разом Ю. Гайдідеем) і новий нефонон. механізм спарювання носіїв у високотемператур. надпровід. мідних оксидах (механізм Гайдідеева–Л.–Вебера); з'ясування (разом з Ю. Халак) причини порогового характеру акустолюмінесценції і рельєф для руху сходинок на гвинт. дислокаціях в іонних кристалах (потенціал Л.–Халак); узагальнення (разом з **В. Гусиніним** і С. Шароповим) теорії Бардіна–Купера–Шріфера на металеві системи з довол. густиною носіїв, яке описало кросовер від надплинності до надпровідності і появу псевдощільни в квазічастинк. спектрі носіїв; теорія (разом Ю. Погорєловим) надпровідності в допованих, або т. зв. поганих, металах, в яких формування надпровід. конденсату можливе лише в скінченному інтервалі концентрацій носіїв як це має місце в сполуках високотемператур. надпровідників, янтелерівський механізм спарювання в фулеритах (разом з **Е. Пашицьким**); теорія (разом з **О. Гомонай**) доменоутворення в антиферомагнетиках, що спирається на магнітопружну взаємодію та уявлення про тензор роздеформування і передбачення ефекту форми, або залежності частот АФМР від форми зразка; передбачення (разом з Ю. Халак) орієнтац. домен. структури у фулериті; теорія (разом з О. Гомонай) крутил. моменту, що викликаний спін-поляризов. струмом в антиферомагнетиках; теорія (разом з А. Бугрієм) бозе-айнштайнів. неоднорід. у просторі конденсації магніонів у тонких феромагніт. плівках, яка може відбутися при високих (включно з кімнатною) т-рах.

Основні праці

О магнитных фазовых переходах типа смещения // ФТТ. 2003. Т. 45 (співавт.); On the sequence of quantum (meta)magnetic transitions in Izng antiferromagnet with single-ion anisotropy // Low Temp. Phys. 2005. Vol. 31, № 7 (співавт.); Квантовые фазовые переходы и фазовая Н-Т диаграмма ванфлековского АФМ // ФНТ. Т. 32, № 2 (співавт.); Лекції з фізики надпровідності. К., 2008; Theory of magnetization in multiferroics: Competition between ferromagnetic and antiferromagnetic domains // Phys. Rev. B. 2011. Vol. 83 (співавт.); Impurity and vacancy effects in graphene // Low Temp. Phys. 2012. Vol. 38, № 8 (співавт.); Spin sensitive electron transmission through helical potentials // Phys. Rev. B. 2013. Vol. 88 (співавт.).

1. Вадим Миколайович Локтев. К., 2015.

Бібліографічний опис:

Локтев Вадим Михайлович / В. І. Засенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-56329>. – Останнє поновлення : 2019.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).